

Nr 65.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lån till svenska lastbilaktiebolaget m. m.; given Stockholms slott den 25 februari 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

G U S T A F

Torsten Nilsson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att till lån till svenska lastbilaktiebolaget för budgetåret 1949/50 anvisas 1 500 000 kronor.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Nilsson, fråga om lån till svenska lastbilaktiebolaget m. m. samt anför därvid följande.

Inledning.

Genom det vid 1945 års riksdag beslutade statsförvärvet av Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolags järnvägar m. m. överfördes i statens järnvägars ägo även ett bolagets dotterföretag, svenska lastbilaktiebolaget, som omhänderhaft järnvägsbolagets lastbilstrafik. Bolaget har därefter väsentligt utökat sitt verksamhetsområde och sina uppgifter, i det att bolaget dels å en del kortare järnvägssträckor från statens järnvägar helt eller delvis övertagit transportererna av stycke gods (kretskörning), dels å vissa stationer fått åtaga sig den avhämtning och utkörning av gods, som tidigare omhänderhaft av privata entreprenörer och som lämpligen borde utföras i statens järnvägars regi (distributionskörning). Utökningen har i regel skett genom övertagande av redan befintliga åkerier och endast i undantagsfall genom insättande av bilar med nya tillstånd. Angående ytterligare uppgifter rörande lastbilaktiebolagets tillkomst och utveckling torde jag få hänvisa till vad därom anförts i propositionen 1947: 132.

För att möjliggöra utvidgningen av svenska lastbilaktiebolagets verksamhet har riksdagen till Lån till svenska lastbilaktiebolaget m. m. för budgetåren 1947/48 och 1948/49 anvisat investeringsanslag av sammanlagt 3 000 000 kronor.

Framställning om ytterligare lån.

I skrivelse den 10 december 1948 har järnvägsstyrelsen hemställt om anvisande å riksstaten för nästa budgetår av 2 000 000 kronor såsom lån till svenska lastbilaktiebolaget m. m.

Angående svenska lastbilaktiebolagets ekonomiska förhållanden torde jag få hänvisa till bilagda vinst- och förlust- samt balansräkningar för åren 1946 och 1947. För verksamhetsåret 1948 ha lämnats preliminära uppgifter, återgivna i följande sammanställning. Uppgifterna kunna komma att undergå förändringar vid upprättande av det definitiva bokslutet men torde dock vara tillräckliga för att belysa bolagets ekonomiska ställning i huvuddrag.

Vinst- och förlusträkning.

Inkomster.

Driftinkomster	5 997 400
Diverse inkomster	1 800

Summa kronor 5 999 200

Utgifter.

Skatter	--
Avsättning för värde- minskning	600 000
Driftutgifter	5 353 700
Räntor	30 000
Årets vinst	15 500

Summa kronor 5 999 200

*Balansräkning.**Tillgångar.*

Lastbilar	3 632 500
Släpvagnar	441 100
Inventarier	149 100
Trafikrättigheter	757 000
Aktier och andelar	20 300
Diverse räkningshavare ...	191 000
Förråd	160 000
Förskottskassor	18 000
Fastigheter	5 400

Summa kronor 5 377 400

Skulder.

Aktiekapital	1 000 000
Reservfond	5 000
Värdeminskningsskonto ...	1 002 700
Avräkning med SJ	1 247 000
Diverse räkningshavare ...	100 000
Reverskonto	2 000 000
Från föregående år balan-	
serad vinst	7 200
Årets vinst	15 500

Summa kronor 5 377 400

Järnvägsstyrelsen erinrar, att de genom lastbilaktiebolaget anordnade biltransporterna medfört betydande fördelar för statens järnvägar i form av indragna lokalgodståg eller stycke-godsvagnar, kortare körtider för lokalgodstågen, minskad bemanning å tåg och stationer samt minskat växlingsarbete. Därtill komma vissa andra fördelar såsom ökade spår- och magasinsutrymmen ävensom snabbare och tätare transportlägenheter eller med andra ord bättre kundtjänst m. m. Styrelsen meddelar vidare, att en detaljundersökning i syfte att söka fastställa den drifteknomiska betydelsen av ifrågavarande åtgärder numera slutförts. Vissa kompletterande sifferuppgifter, ägnade att belysa det ekonomiska resultatet av denna s. k. kretskörning, kunde därför framläggas. Enligt dessa beräkningar uppgick värdet av de under en månad gjorda besparingarna i fråga om vagn-dygn, restid, lok- och personal-kostnader vid den omfattning, som kretskörningen hade vid tidpunkten för undersökningen, till cirka 130 000 kronor. Frändragas de tillkommande kostnaderna för biltrafiken, vilka efter avdrag av de forslingsavgifter, som trafikanterna erlagt, uppgingo till 84 000 kronor, kvarstår en nettobesparing av 46 000 kronor per månad motsvarande i runt tal 500 000 kronor per år.

Å andra sidan har statens järnvägar före varje års bokslut i avräkning tillfört bolaget visst belopp såsom gottgörelse för av detta för statens järnvägars räkning utförda prestationer. Även om hänsyn togs till denna gottgörelse, vilken för 1947 belöpte sig till 288 000 kronor, är det enligt styrelsen tydligt, att lastbilaktiebolagets verksamhet måste anses vara för statens järnvägar såsom förlags-givare fördelaktig och att det i bolaget investerade kapitalet lämnar god förräntning.

Genom lastbilaktiebolagets verksamhet ha även vissa annars ofrånkomliga kostnadsökningar kunnat undvikas. Sålunda ha stationerna genom kretskörningen befriats från en del arbete, varigenom å vissa platser personalökning kunnat undvikas. Vidare skulle å flera platser en tillbyggnad till nuvarande godsmagasin ha blivit nödvändig, därest icke genom biltransporterna godsmängden i magasinet minskats.

Med hänsyn till det goda resultat, som ernåtts genom den hittills vidtagna utvidgningen av rörelsen, synes en ytterligare utvidgning böra ske. De hit-

tills för ifrågavarande ändamål anvisade medlen väntas emellertid bliva helt förbrukade under innevarande budgetår. För en fortsatt utveckling av bolagets verksamhet erfordras därför viss medelsanvisning även under budgetåret 1949/50, förslagsvis 2 000 000 kronor.

Departementschefen. Järnvägsstyrelsen har i sin nu föreliggande framställning erinrat om de fördelar, som stå att vinna såväl för statens järnvägar som för trafikanterna genom en utvidgning av biltrafikkörelsen. I sammanhanget har styrelsen anmält en inom statens järnvägar verkställd undersökning rörande den drifteknomiska betydelsen av lastbilaktiebolagets s. k. kretskörning. Enligt denna undersökning skulle vid trafikens nuvarande omfattning en nettobesparing av cirka 500 000 kronor per år uppkomma. Även om beräkningarna äro behäftade med vissa osäkerhetsmoment, tyder resultatet på att kretskörningen kan verksamt bidra till rationalisering av järnvägstrafiken.

Med hänsyn till vad järnvägsstyrelsen i ärendet anfört synes styrelsens hemställan om ytterligare anslag till lån till bolaget i och för sig vara väl motiverad. I nuvarande läge måste emellertid hänsyn jämväl tagas till de statsfinansiella förhållandena. Härtill kommer att frågan om den framtida organisationen av statens järnvägars biltrafik alltjämt befinner sig under utredning. Efter ytterligare överläggningar under hand med järnvägsstyrelsen och övervägande av förut berörda omständigheter har jag ansett en begränsning av anslagstillskottet till 1 500 000 kronor böra ske. Om detta belopp anvisas, skulle den i bolagets balansräkning upptagna skuldposten Avräkning med statens järnvägar kunna minskas med cirka 1 000 000 kronor, varefter ett belopp av cirka 500 000 kronor skulle kunna under nästa budgetår ställas till bolagets förfogande såsom lån för den ytterligare utvidgning av rörelsen som kan behöva företagas.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till svenska lastbilaktiebolaget m. m.* å kapitalbudgeten under statens affärsverksfonder, statens järnvägar, för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Vid protokollet:

Sven Åmark.

Bilaga.

Svenska lastbilaktiebolaget.

Vinst- och förlusträkning.

Inkomster:

	Per 31 dec. 1946.	Per 31 dec. 1947.
Från föregående år balanserad vinst	5 328: 44	—
Driftöverskott	31 369: 13	215 636: 73
Restitution av värnskatt	1 680: —	—
Diverse inkomster	7 868: 43	1 625: —
Summa inkomster kronor	46 246: —	217 261: 73

Utgifter:

Avsättning för värdeminskning	39 378: 51	213 321: 25
Skatter	916: 59	2 734: —
Från föregående år balanserad vinst	5 328: 44	—
Årets vinst	622: 46	1 206: 48
Summa utgifter kronor	46 246: —	217 261: 73

Balansräkning.

Tillgångar:

Lastbilar	308 864: 51	1 425 670: 76
Släpvagnar	25 496: —	118 779: —
Inventarier	23 187: 87	62 198: 80
Trafikrättigheter	10 000: —	570 500: —
Aktier: AB Stjärnfrakt, 20 st. nom kr. 20 000 ...	—	20 000: —
Andelar	88: 40	88: 40
Diverse räkningshavare	325: —	30 000: —
Förråd	—	87 042: 70
Förskottskassor	1 750: —	12 060: 89
Summa tillgångar kronor	369 711: 78	2 326 340: 55

Skulder:

Aktiekapital	25 000: —	25 000: —
Reservfond	5 000: —	5 000: —
Värdeminskningsskonto:		
lastbilar	155 261: 51	322 543: 76
släpvagnar	25 496: —	35 739: —
inventarier	9 875: 03	15 846: 03
trafikrättigheter	—	28 525: —
Avräkning med SJ	109 839: 22	1 886 529: 38
Svenska Omnibus AB	7 487: —	—
Diverse räkningshavare	25 802: 12	—
Vinst- och förlustkonto:		
från föregående år balanserad vinst	5 328: 44	5 950: 90
årets vinst	622: 46	1 206: 48
Summa skulder och eget kapital kronor	369 711: 78	2 326 340: 55